

Državni zbor.

V 33. seji poslanske zbornice pri nadaljevanju posvetovanja o državnem proračunu ministerstva za uk in bogočastje je govoril prvi dr. Lueger. Govoril pa je o nižeavstrijskem obrtnem muzeji, za katerega je vlada dovolila 40.000 gld. podpore, ki pa naj bi se zvišala vsled prošnje dotičnega društva na 50.000 gld. Govornik misli, da bi skoraj boljše bilo, da se muzej podržavi. Omenjal je tudi podržavljenja Dunajskih mestnih srednjih šol ter hotel vedeti od vlade, kako bode postopala z dosedanjimi na njih nastavljenimi profesorji. Priporočal je, naj se uredi kongrua, ter zahteval od vlade, da patroni cerkev se ne bi smeli samo le posluževati njim pristojnih pravic, ampak oni morajo tudi izpolnjevati svoje dolžnosti glede poprave cerkva in zvonikov, ter navede neki slučaj, kateri dokazuje, da se ne godi tako. Govornik bi hotel, da bi bile počitnice na ljudskih šolah spet razdeljene v počitnice ob žetvi in pa v počitnice ob trgatvi. Poslednje naj bi bile posebno tam, koder se peča prebivalstvo z vinarstvom. Novodobna šola ima po govornikovem mnenju res marsikaj dobrega, ali tudi slabega jej ne manka. Danes smo prišli uže tako daleč, pravi govornik, da zasmehujejo po naših šolah židovski učenci vero in obrede krščanskih učencev. Katoliška cerkev, ki je za šolstvo storila toliko, posebno pa za gimnazije, vzgojila si je pravo kačo.

— Poslanec Haase poudarja, da država ne sme varčevati pri šolah, mladino treba izobraževati, kajti kdor bi kratil izobraženje sedanjemu človeškemu rodu, kratil bi mu sredstva, s katerimi edino je mogoče dospeti do blagostanja. Govorniku ni prav, da so prenapolnjene srednje šole; kjer je preveč učencev, tam ni mogoča uspešna vzgoja. Dalje bi se ne smela pri klasičnih jezikih mladina preveč mučiti s slovnico. Omenja tudi žalostnega položaja, v katerem se nahajajo suplenti, ki morajo večkrat dolgo let čakati, predno dobodo svojim studijam primerno odškodnino. Toži tudi, da ima Avstrija premalo zavodov za zapuščene otroke, ter priporoča vladi, da skoraj kaj stori v tem pogledu. Slednjič zagovarja še sebe in levico ter se jezi, da jim noben ne veruje, da so verni ljudje.

Minister Gautsch je odgovarjal raznim govornikom. Nasproti trditvam poslanca Graških kmečkih občin, da se namreč odpravlja šolska molitev, ugovarjal je minister, da ni res to, kar pravi poslanec. Minister poudarja, da on ne smatra šolske molitve le za versko vajo, marveč da je šolska molitev pravo pravcato vzgojno sredstvo. Ako je ministerstvo v kakem redkem slučaju v tem oziru kaj ukrenilo, storilo je to le tedaj, kadar je bil žaljen z molitvijo verski čut manjšin, ki so pripadale k različnim veram. Govoreč o gališkem šolstvu, izrekel se je o njem pohvalno. Obljubil je, da se bode uvedel na galiških realkah francoski jezik kot obligaten predmet, dalje, da se bode tudi na gimnazijah sploh, kakor dozda na realkah, proglasila telovadba tudi za obligaten predmet. Glede podržavljenja Dunajskih mestnih

gimnazij oporeka minister dr. Luegerjevi trditvi, kakor da bi država stavila prevelike zahteve do Dunajskega mesta. Glede profesorjev je pa rekel, da jih bode država vzprejela v državno službo, ako so sposobni. Glede žaljenja krščanskih učencev od strani židovskih pravi minister, da je slednje, ako se je v resnici dogodilo kje kaj takega, kaznovati prav ostro, kar pa naj se vslej zgodi tudi v nasprotnem slučaju.

Kar se pa tiče deljenja počitnic, zavrnil je minister dr. Luegerja na postavne določbe v tem oziru, po katerih imajo o njih sklepati glede ljudskih šol okrajni šolski sveti dogovorno s krajnimi šolskimi sveti. Govoreč o zboljšanju položaja suplentov, odgovarja minister poslancu Haasu, da se bo učna uprava trudila tudi nadalje marsikaj zboljšati v tem pogledu. Najprej bode pri gimnazijah s paralelnimi razredi povišal število učiteljskih mest. Radikalno se bode dalo to vprašanje rešiti s tem, da se bodo popolnoma odpravili suplenti ter ustanovilo toliko učiteljskih mest, kolikor jih bodo zahtevale učne potrebščine.

V seji dne 1. julija se je vzprejela resolucija, po kateri se priporoča vladi, da zboljša gmotno stanje šolskih nadzornikov posebno po prostranih šolskih okrajih.

Poslanec Salvadori se pritožuje o slabih plačah, ki jih imajo eksponovani duhovni pomočniki na južnem Tirolskem, ter stavi v tem oziru resolucijo, ki je bila vzprejeta. Poslanec Baumgartner se pritožuje o preobdavčenju duhovnih ustanov vsled zakona z dne 7. maja 1874. Govornik predlaga naslednjo resolucijo: Zakon z dne 7. maja 1874. l. glede prispevkov iz verskega zaloge naj se na podlogi dogovorov z episkopati korenito premeni. Poslanec Mandyczewski zahteva, da se zgradi rezidenčno poslopje grško-katoliškemu škofu v Przemyslu, dalje da se zboljšajo plače stolnih kapitularejev v vseh grško-katoliških škofijah, ter stavi v tem oziru resolucijo. Ta in obe prejšnji resoluciji se podpro.

Na dnevni red pride naslov: Visoke šole. Dr. Blazek toži o nedostatku na češkem vseučilišču in na češki politehniku ter zahteva, da se odpravijo pristojbine za kolegije, ob enem pa da se zboljša plača profesorjem na vseučilišču ter da se uvrste v 6. dietni razred. Profesor Wildauer priporoča vladi, da bi dovolila veči donesek za vseučiliško knjižnico v Inomostu. Poslanec Schlesinger zahteva, da ustanovi vlada pri Dunajski vseučiliški knjižnici pet novih uradniških mest, ker so dosedanji uradniki preobloženi z delom.

V seji 2. julija je predložila vlada zbornici načrt novega kazenskega zakona, ki se je izročil posebnemu odseku, sestoječemu iz 18 članov. Na dnevnem redu je posvetovanje o proračunu, in sicer o naslovu „obrtne in strokovne šole“. Poslanec Adamek zahteva med drugim od vlade, da ustanovi za Moravsko in Šlezijo posebno državno obrtno šolo. Pritožuje se, da se sedanji naučni minister pri ustanovitvi obrtnih šol premalo ozira na opravičene jezikovne zahteve češkega prebivalstva.

Minister Gautsch je odgovoril, da nima pri ustanovitvi obrtnih šol nič opraviti narodnostno vprašanje. Pri tej priliki je izjavil minister, da se bode uže s prihodnjim šolskim letom odprla v Nabrežini strokovna šola za kamenoseke ter da bode vlada skrbela, da se ustanovi sčasoma tudi za Trst in njegovo okolico enaka šola. Minister je rekel, da odgovarja s tem poslancu Šukljetu. Ali poslanec Šuklje je v svojem govoru o priliki splošnega posvetovanja o državnem proračunu polagal na srce gospodu naučnemu ministru še druge želje in zahteve glede šolstva po slovenskih deželah. Zakaj nam ni gospod minister nič povedal, kaj on misli o Kranjski gimnaziji, zakaj nam ni povedal, kako bode odstranil nedostatke glede šolstva na Koroškem? Saj je poslanec Šuklje govoril tudi o teh rečeh. Ali misli gospod minister popolnoma prezirati vse to?

Ako nas ne varajo znamenja, posebno pa prijazni pozdrav vladnega zastopnika ob zadnjem zborovanju nemškega „Schulvereina“ v Celovci, čaka nas še mnogo borbe, še mnogo prošenj in pritožeb, predno nam bode vlada dala to, kar nam gre.

Poslanec vitez Brenner priporoča preuredbo živino-zdravniških šol, ki so posebnega pomena za kmetijstvo in ž njim združeno živinorejo, če se pomisli, da se ceni vrednost goveje živine v Avstriji na 700 milijonov. Po sedanjih živinozdravniških šolah ni niti klinike za govejo živino. Mladi živinozdravniki znajo zdraviti konje in pse, kar je sicer dobro, a bi bilo vendar želeli, da bi posebno znali zdraviti govejo živino.

Poslanec Peschka je tožil, da premalo stori vlada za kmetijski pouk. Obrtnih šol je 147, kmetijskih pa le 27. To razmerje kaže jasno, da vlada še vedno za kmetijstvo ne stori tega, kar bi morala storiti glede na to, da je Avstrija poljedelska država.

Na vrsto pride naslov „ljudske šole“. Poslanec Robič je omenjal nedostatke glede slovenskega jezika na ženski pripravnici v Gorici. Tožil je o pomankanji učiteljev na Spodnjem Štajarskem ter rekel, da bi se najlaže odpravilo to pomankanje z ustanovami, ki bi pa ne smele vezati učiteljev, da bi morali službovati v oddelkih jim okrajih.

Zagovarjal je slovensko učiteljstvo spodnje-štajersko, katero vzgaja mladino s posebnim naudušenjem v patrijotičnem duhu. Poudarjal je, da je patrijotizem sploh posebna, slovenskemu ljudstvu prirojena lastnost. Omenjajoč delovanje nemškega Schulvereina, je rekel, da nima sicer nič proti temu, ako napravlja to društvo nemške šole po Spodnjem Štajarskem zato, da ohrani nemškim otrokom nemško narodnost. Sicer pa ni Slovincem nikdar do tega, da bi nemško dečo odtujevali njeni narodnosti, pač pa sili ravno nemški Schulverein slovenske otroke v svoje šole, in proti takemu početju protestuje govornik. Govornik misli, da je uže skrajni čas, da bi Nemci privoščili Slovincem, mirno delati za svojo narodnost, ter jim nehali staviti v tem pogledu vsako-

jake zapreke. Govornik priporoča, da se pomnoži po ljudskih šolah pouk v verstvu, materinskem jeziku in pa v zgodovini, kajti ti trije predmeti so najbolj v stanu omikati človeka. Za Robičem je govoril poslanec Sokol ter poudarjal važnost ljudske šole, ki pa more dosežati svoj vzvišeni namen, namreč vzgojo ljudstva, le na narodni podlogi. On želi, da bi imele občine in okrajni zastopi več vpliva, in pravi, da bi ne smel en učitelj poučevati nad 60 otrok. Za njim so govorili še nekateri govorniki. Naposled se je vzprejel ves proračun za naučno ministerstvo ter nekatere resolucije, med njim tudi ona, katero je stavil naš poslanec Kušar glede Kranjske gimnazije.

V seji dne 3. julija se je posvetovala zbornica o proračunu finančnega ministerstva. Govorilo in priporočalo se je mnogo, uslišano in izvršeno bo pa le to, kar bosta hotela vlada in pa finančni minister.

Poslanec Garnhaft toži, da je zemljiški davek previsok, da so mali obrtniki, posebno pa na deželi, kjer imajo malo ali nič zaslužka, preobdavčeni, pa tudi eksekucijski stroški, posebno za opomine, so previsoki. Zemljiški davek ter pridobnino malih obrtnikov na deželi bo treba znižati. Kar se pa tukaj zniža, naj se pa zviša drugje. saj imajo bogatini še marsikaj, od česar ne plačujejo še davka.

Tudi poslanec dr. Weigl pravi, da ne more iti tako dalje ter da treba naše davke preurediti ter razmerno po dohodkih razdeliti. Poslanec Kramář hoče pa uredbo valute, ki naj bode zlata. Pravi da bode uredba valute res stala državo mnogo žrtev, ker bode treba za njo prva leta vsaj po 12 milijonov na leto potrošiti, ali tudi dobički, ki jih bode donasala urejena valuta državi in državljanom, bodo taki, da je lahko toliko žrtvovati. Uže v mirnem času imamo toliko sitnosti zaradi našega denarja, seveda pri trgovini z inozemstvom, kaj pa, ko bi nastala kaka vojska — o tem nas uči uže izkušnja.

Poslanec dr. Gessman pravi, da je pridobnina slabo razrejena. Patent iz leta 1812. je še danes v veljavi. Po tem patentu je določena najviša pridobnina s 1500 gld. Leta 1812. pa so imele največe tovarne k večemu okolo 200 delavcev. Če se pa pomisli, da imamo danes tovarne, po katerih dela na tisoče delavcev, da pa plačujejo vedno davek, katerega določuje patent iz leta 1812., potem je pač umevno, da je treba prenauredb v tem pogledu. Tudi poslanec Wrabetz priporoča reformo direktnih davkov, povišanje plač nižim uradnikom, pa znižanje pridobnine v nižih razredih.

Med dr. Gessmannovim govorom se je sprl poslanec Wrabetz s poslancem Schneiderjem ter je tako razsajal in vpil, sploh se tako vedel v zbornici, da je bilo grdo slišati. Zato je prosil dr. Gessmann, ki je mislil, da je njega razžalil Wrabetz, predsednika, da ukrene vse potrebno, da se v smislu § 58. držaynozborničnega pravnega reda izbere poseben grajalen odsek. Dr. Gessmann je to storil, ker ni predsednik poklical Wrabetza k redu.

Temu predlogu se je pridružil tudi poslanec Schneider, ker je Wrabetz tudi njega razžalil. Podpredsednik Chlumetzki, ki predseduje od 24. junija zbornici, ker je šel dr. Smolka na dopust, in o katerem niso vsi prepričani, da bi bil nepristranski, izgovarjal se je s tem, da je bilo po zbornici preveč krika in vika ter da ni vsega razumel, kar je rekel eden ali drugi poslanec. Vprašal je poslanca, ali prepustita njemu, da se bo prepričal iz stenografičnega zapisnika, kaj se je vse reklo, ter da se bode ravnal po njem, ali pa ostaneta pri zahtevi, da se voli poseben odsek. Poslanca sta ostala pri prvi zahtevi. Poslanec Plener je opomnil, da je treba uže naprej določiti, s kakimi žaljivimi opomnjami se bode baviti odseku. Poslanec dr. Gessmann je izjavil, da mu je poslanec Wrabetz med govorom rekel, da je sumen človek v zbornici in zunaj zbornice, poslanec Schneider je pa dejal, da ga je imenoval poslanec Wrabetz ponarejalca stampilj ter mu očital, da je hotel zapeljati druge, da bi krivo pričali. Poslanec Wrabetz pravi, da so bile besede, katere je dr. Gessmann navedel, Schneiderju namenjene. Sicer so bili še drugi poslanci vpleteni v to komedijo. Mi le konstatujemo, da je odsek drugi dan v soboto dne 4. t. m. o tej reči zbornici poročal, da se je zbornica posvetovala o njej v tajni seji ter da je dobil naposled poslanec Wrabetz ukor, kar se pa pred sejo ni mislilo, da se bo zgodilo, kajti levica se je odločila glasovati za ukor šele potem, ko je prebral Chlumetzky neki dopis pravosodnega ministra, v katerem pravi minister, da ni našel državnih pravnih povoda, kazensko postopati proti poslancu Schneiderju zaradi očitaj, ki jih je poslanec Wrabetz v zbornici ponovil, a so bile natisnene uže mesesa avgusta 1890. l. v neki brošuri. Poslanec Schneider je namreč najodločnejši vodja antisemitške stranke na Dunaji. Nemško-liberalna stranka ga ima za svojega grobokopa, zato bi se ga rada iznebila ter mu nastavlja vsakojakih pasti. Uže brošura proti njemu spisana v avgustu 1890. l., v kateri se mu očitajo razna nepoštena dejanja, kakor na primer to, da je hotel spraviti ob kredit neko židovsko tovarno v Mödlingu s tem, da je nagovarjal inozemske trgovce, naj bi javno izjavljali, da so bili ogoljufani, da niso izdelki za nič itd., imela je namen uničiti ga moralno. Državno pravdnništvo je začelo stvar preiskavati, a ni našlo nič kaj takega, kar bi je upravičilo postopati proti Schneiderju.

Nemško-liberalna stranka je mislila, da bo dobila vsaj v zbornici kako zadoščenje proti Schneiderju, in prijatelj njen Wrabetz je začel prvi čivkati. Ali pogoreli so levičarji korenito. „N. Fr. Pr.“ se pa strašno jezi na pravosodnega ministra, ki je poslal, ne da bi ga bil kdo po njem vprašal — tako „N. Fr. Pr.“ — zgoraj omenjeni dopis. Res lepi ljudje so to! — Od take stranke nam je pričakovati vsega, ako pride na krmilo, ali bojimo se je vendar ne, kajti na naši strani je pravica, in ta mora zmagati prej ali slej.

Po končani tajni seji dne 4. t. m., ko je bila rešena afera Wrabetz-Schneiderjeva, nadaljevala je zbornica v javni seji razpravo o proračunu finančnega ministerstva. Poslanec Brzorad je tožil, da so davčni zakoni nejasni, posebno pa pristojbinski. Ko se je sestavljal pristojbinski zakon, pravi Brzorad, prinesel je poročevalec v pregled svoj načrt ministru, ki je rekel: Načrt je dober, ali vsakdo bi ga umel, in nihče bi ne plačal več kazni. Poročevalec sestavi drug načrt, pride drugič k ministru, ki mu pravi: Reč je zdaj nekoliko boljša, ali odvetnik bi vendar še umel postaviti. Sestavi še tretji načrt ter ga predloži ministru, ki mu reče: Zdaj je dobro, ker tega jaz sam ne razumem.

Dne 6. julija je vzprejela zbornica poglavja finančne uprave: splošno blagajnično upravo, dikasterijalna poslopja, denarstvo in pa odsekovo resolucijo, v kateri se zahteva, da se uvede progresivni davek in več drugih reform v finančnem področju.

Politični pregled.

Domače dežele.

Avstro-Ogrska in Nemčija sta sklenili pogodbo, vsled katere odpade pri brzojavnem prometu temeljna taksa, plačalo se bode pa od vsake besede po 3 kr.

Šlezija. — „Opavský Tydenik“ piše, da so se Mladočehi z glasovanjem za državni proračun ter z izjavo proti dr. Vašatyju, ki je v specijalni debati govoril proti trojni zvezi, postavili na dr. Heroldovo stališče ter tako nastopili politiko oportunitizma. Zaradi tega jih pa neče karati, ampak samo konstatuje, da so Mladočehi tudi v važnih ter načelnih rečeh popustili nekoliko dosedanjega programa. Vpraša se pa, bode li ta preobrat mišljenja mladočeških poslancev imel koristne posledice, in se je li omogočilo ž njim približanje Poljakom ter preprečila osnova Čehom sovražne večine. Poljaki so vladna stranka, oni so se jasno izjavili za vladni program ter da bodo podpirali vlado. Vlada pa je proglasila tudi levico za svojo stranko. Ako pa ni mogoče, da postanejo tudi Mladočehi vladna stranka, potem ni tudi mogoče, da bi postali zavezniki Poljakov ter bili del večine. List pravi nadalje, da mu sicer ni znan vtis, ki ga je napravil dr. Heroldov govor na Poljake in ostalo desnico. Znano je pa listu, da ne morejo biti Mladočehi del vladne stranke ter zavezniki Poljakov zaradi sprave. Zmagovalci v proračunski debati so Poljaki, po katerih prijateljstvo so se kar slinje cedile nekaterim strankam, zmagovalec je pa tudi grof Taaffe, kateremu se ponujajo vse stranke. Nikdar se ni še tako enodušno glasovalo za proračun kakor letos. Grof Taaffe lahko trdi, da je ukrotil pri proračunski debati nekdanje svoje protivnike brez nikakih žrtev.

Vnanje države.

Italija. — Poroča se nekim listom iz Rima, in baje iz resničnega vira, da se je pri sklepanji trojne